

19.3.2006 Sirkka Sinkkonen

Avauspuheenvuoro tilaisuudessa Snellmanin naiskäsitys haastettuna

Arvoisa juhlayleisö!

Hyvää Minna Canthin ja tasa-arvon päivää. Toivotan teidät sydämellisesti tervetulleiksi juhlimaan Minna Canthia. Hänen saavutuksiaan suomalaisen yhteiskunnan kehittämisessä jälkipolvet haluavat kunnioittaa. Hän on ensimmäinen suomalainen nainen, jolle siniristiliput liehuvat, tosin vasta yli 160 vuotta hänen syntymänsä ja yli 100 vuotta hänen kuolemansa jälkeen. On perusteltua, että liput liehuvat samalla myös tasa-arvolle, olihan Minna Canth tasa-arvon suomalainen uranuurtaja.

Miksi juhlia Minna Canthin ja tasa-arvon päivää teemalla: Snellmanin naiskäsitys haastettuna?

Kummatkin ovat rakentaneet merkittävällä tavalla suomalaista yhteiskuntaa. Snellman oli kansallinen herättäjä, Minna Canth yhteiskunnallinen herättäjä. He olivat osittain aikalaisia. Minna Canth syntyi 36 vuotta Snellmania myöhemmin ja kuoli 17 vuotta Snellmanin jälkeen. Minnan Canth edustaa näin siltaa Snellmanista seuraavaan sukupolveen.

Kansallinen herättäjä JV Snellman jaksoi muistuttaa yhä uudelleen suomenkielen merkityksestä. Minna Canth rakensi suomalaista identiteettiä käyttämällä ahkerasti suomen kieltä. Hän oli ensimmäinen suomenkielellä kirjoittava sanomalehtinainen ja ensimmäinen nainen, joka kirjoitti näytelmän suomenkielellä (Murtovarkaus valmistui 1870-luvun lopulla).

Yhteiskunnallisena vaikuttajana Minna Canth jaksoi muistuttaa yhä uudelleen tasa-arvon merkityksestä. Hän taisteli väsymättä eri yhteiskuntaluokkien, ihmisryhmien sekä naisten ja miesten tasa-arvon puolesta. Hänelle naisemansipaatio oli ihmiskunnan kysymys, jonka ratkaisu kuului osana yhteiskunnalliseen tasa-arvoon. JV Snellman ei hyväksynyt 1800-luvun naisliikettä, jonka edistämiseksi Minna Canth toimi voimallisesti. Tässä suhteessa heidän näkemyksensä erosivat suuresti. Tämä on yksi syy valita tämän päivän seminaarin teemaksi Snellmanin naiskäsityksen haastaminen.

Snellmania ja Canthia yhdisti se, että molemmat puhuivat naissivistyksen puolesta, mutta hyvin erilaisin korostuksin JV Snellman edisti naissivistystä ennen kaikkea siksi, että nainen tarvitsi sivistystä lasten ja siis uusien kansalaisten kasvattajana. Snellman rajasi naisen paikan ja toiminta-alueen suppeasti kotiin, perheen piiriin. Minna Canth sen sijaan korosti, että naisenkin pitää saada palvella isänmaataan kodin ulkopuolella ja puhui naisten monipuolisen ammatillisen ja yliopistollisen koulutuksen puolesta.

Snellmanin mukaan vain miehelle kuuluivat tieteelliset opinnot ja ammattiaan varten lisäksi juridiset, lääketieteelliset, teologiset, sotatieteelliset, tekniset tai maatalousopinnot. Teologisten opintojen sopimattomuudesta naiselle Snellman jopa kirjoitti: Naisen sielu on liian herkkä kestämään sen epäilyn, joka aiheutuu uskonnollisten vakaumusten moninaisuudesta ja teologioiden mielipiteiden muuttuvuudesta. Tämä heijastaa Snellmanin yleisempää naiskäsitystä. Snellman kuvasi naista herkkänä, hauraana ja tunteikkaana ja kohteli naista suojelua ja holhousa tarvitsevana olentona.

Vietämme tänä vuonna Snellmanin 200-vuotisjuhlaa. Juhlavuoden valtakunnalliset avajaiset olivat Kuopiossa vuoden alussa. Juhlinta on jatkunut eri puolilla maata. Tämäkin tilaisuus kuuluu Snellman juhluvuoden ohjelmaan. Juhlavuoden ohjelmassa JV Snellmania on tarkasteltu monesta näkökulmasta, ihailevasti, hyviä puolia ja kiistattomia saavutuksia esille nostaten. Monet ovat kyselleet, eikö Snellmania pitäisi tarkastella myös kriittisesti.

Tässä tilaisuudessa tarkastelun kohteeksi on otettu myös se puoli Snellmanista, joka nostaa väistämättä esille myös kriittisiä arviointeja. Minna Canthin toiminta jo sinällään merkitsee JV Snellmanin naiskäsityksen haastamista.

Tilaisuutemme ensimmäinen luennoitsija **Juha Manninen** on Oulun yliopiston aate- ja oppihistorian professori ja toimii nykyisin Helsingin yliopiston tutkijakollegiumissa. Hän on tutkinut J.V. Snellmania yli 30 vuoden ajan. Kun hän aloitti Snellman-tutkimuksensa 1970-luvun alkupuolella, kiinnostus aiheeseen oli vähäistä. Myös 25 vuotta sitten juhlittiin Snellmania. Tuolloinkin prof. Manninen kuului juhluvuoden valmistelutoimikuntaan, jolle hän teki ehdotuksen Snellmanin koottujen teosten uuden, täydellisen laitoksen julkaisemisesta. Ehdotus on johtanut tulokseen. Nyt sekä alkukielinen että suomennettu laitos ovat käytettävissämme.

Kuten edellä mainitsin tämänkertaiseen juhluvuoteen on kaivattu kriittisiä ääniä. Snellmanin arimpana kohtana prof. Manninen pitää hänen näkemystään naisten yhteiskunnallisesta asemasta. Jo Snellmanin elinaikana sille oli vaihtoehto, jota prof. Manninen nyt kuultavassa esityksessä selvittää.

(Juha Mannisen esityksen jälkeen toisen luennoitsijan esittely)

Toinen asiantuntijamme dos. **Aino Saarinen** jatkaa samasta teemasta. Dos. Saarinen on suomalaisen naistutkimuksen uranuurtajan. Hänen tutkimuksensa ja julkaisunsa kattavat laajasti naisen aseman, työn ja poliittisen toiminnan sekä naishistorian ja feministisen teorian. Hänellä on naistutkimuksesta myös laaja kansainvälinen kokemus. Hän on toiminut mm. pohjoismaisen naistutkimusinstituutin johtajana Osllossa ja vierailevana professorina Pietarin Nevsky Institutissa. Hänen nykyinen työpaikkansa on Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutti, jossa hän toimii johtajana pohjoismaisessa tutkimushankkeessa Venäläiset naiset maahanmuuttajina Suomessa, Norjassa ja Ruotsissa.

Dos. Aino Saarinen ja Prof. Juha Manninen ovat aviopari. Heillä on yhteisiä julkaisujakin, jotka liittyvät tämän päivän teemaan. Esimerkiksi yksi niistä sisältää filosofi Hegelin ja kirjailija Simone de Beauvoir-keskustelua. Sillä on perin mielenkiintoinen nimi "Herran ja rengin dialektiikasta ja sen merkityksestä naistutkimukselle".

Nyt kuultavassa esityksessä dos. Saarinen tarkastelee Snellmanin naiskäsitystä kriittisen feministisen teorian pohjalta.